

SU ÜRÜNLERİ MEVZUATI

Prof. Dr. Serap Pulatsü

SU ÜRÜNLERİ KANUNU (1)(2)

- **Kanun Numarası : 1380**
- **Kabul Tarihi : 22/3/1971**
- **Yayımlandığı R. Gazete : Tarih : 4/4/1971 Sayı : 13799**
- **Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 10 Sayfa : 2056**
- *Bu Kanunun yürürlükte olmayan hükümleri için bakınız*
- *"Yürürlükteki Bazı Kanunların Mülga Hükümleri Külliyatı"*
- *Cilt : 2 Sayfa : 1107*
- **BÖLÜM – I**
- *Genel Hükümler*
- *Şümül:*

- **Madde 1 – (Değişik: 15/5/1986 - 3288/1 md.)**
- Bu Kanun su ürünlerinin korunması, istihsalı ve kontroluna dair hususları ihtiva eder.
- **Tarifler:**
- **Madde 2 –** Bu Kanunda geçen terimlerin tarifleri aşağıdadır:
- **Su ürünleri:** Denizlerde ve içsularda bulunan bitkiler ile hayvanlar ve bunların yumurtalarıdır.
- (Kara Avcılığı Kanunu şumulüne giren hayvanlar hariç)
- **Su ürünleri müstahsilleri:** Deniz ve içsularda su ürünleri istihsal eden gerçek ve tüzel kişilerdir.
- **İstihsal yerleri:** Su ürünlerini istihsale elverişli olan ve içinde veya üzerinde her hangi bir istihsal vasıtası kurulabilen, kullanılabilen su sahalarıdır.
- **İstihsal vasıtaları:** Su ürünlerinin istihsalinde kullanılan gemiler ile her türlü malzeme, teçhizat,alet, edevat, yemler, takım ve tesislerdir.
- _____
- *(1)15/5/1986 tarih ve 3288 sayılı Kanunun 8 inci maddesi ile, bu Kanunda geçen "Ticaret Bakanlığı" ile "Tarım Bakanlığı" deyimleri "Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı", "Tüzük" deyimi, ise,"yönetmelik"olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.*
- *(2) 11/3/2010 tarihli ve 5957 sayılı Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanununun 18 inci maddesiyle, bu Kanunda 5957 sayılı Kanun hükümlerine aykırılık bulunması durumunda mezkur kanun hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.*

- **İçsular:** Göller,suni göller, lagünler, baraj gölleri, bentler, regülatörler, kanallar, arklar, akarsular, mansaplar, üretme ve yetiştirme yerleridir.
- **Lagünler:** Denizle irtibatı ve denizin etkisi altında bulunan göllerdir.
- **Mansaplar:** Akarsuların göl veya denizlere açıldığı bölgelerde akarsuyun etkisi altında kalan su ürünleri istihsaline elverişli sahalardır.
- **Üretim ve yetiştirme yerleri:** Su ürünlerini üretmek ve yetiştirmek için yapılan tesislerdir.
- **Dalyan yeri:** Bir veya mütaaddit sabit yahut muvakkat dalyan kurmaya elverişli istihsal sahalarıdır.

- **Sabit dalyan:** Denizlerde ve içsularda su ürünleri istihsal etmek için kazık, çit, çubuk, tel, taş veya beton ve benzeri manialarla çevrilmek suretiyle, sınırları değişmiyecek şekilde kurulan veya tabii olarak çevrilmiş su sahalarından meydana getirilen diple irtibatlı tesislerdir.
- **Muvakkat dalyan (Yüzer):** Şamandıra, duba, tekne ve saireye bağlı ağlarla çevrilmek suretiyle kurulan su mahsulleri istihsaline mahsus tesislerdir.
- **Voli yeri:** Deniz ve içsularda su ürünleri istihsaline elverişli, sahile bitişik ve sınırları belli su sahalarıdır.
- **Dip trolu:** Bir veya daha çok gemiler ile çekilmek suretiyle zemin üzerinde sürütülerek dip su ürünlerini istihsale mahsus trol ağları ve bu ağlarla yapılan su ürünleri istihsalidir.
- **Orta su trolu:** Munhasıran göçmen balıkların istihsaline mahsus, dibe temas etmeksizin suyun ortasından veya yüzüne yakın kısımdan çekilen trol ağları ve bunlarla yapılan su ürünleri istihsalidir.
- **Kombine trol:** Dip ve orta su trolunu yapmaya elverişli trol ağları ve bunlarla yapılan su ürünleri istihsalidir.

- **BÖLÜM – II**

- ***Su Ürünleri İstihsalı***

- ***A) Su ürünleri istihsal ruhsatı :***

- ***Ruhsat tezkeresi:***

- **Madde 3** – Su ürünleri istihsalini bir nizama bağlamak maksadıyla (Su ürünleri ruhsat tezkeresi) ihdas olunmuştur.
- Su ürünleri müstahsili gerçek kişiler kendileri için ve tüzel kişiler, tüzel kişilikleri adına ruhsat tezkeresi almak zorundadırlar.
- Su ürünleri istihsalinde kullanılan gemiler için bunların sahip veya donatanları da, ayrıca ruhsat tezkeresi almakla mükelleftirler.
- Ruhsat tezkereleri ilgili dairelerin mütalaası alınmak suretiyle valiliklerce verilir.
- Ruhsat tezkerelerinin talep vukuunda ilgililere gösterilmesi mecburidir.
- Orman bölgelerinde veya sulama tesislerinin bulunduğu sularda su ürünleri istihsal edecek müstahsiller, ruhsat tezkerelerini mahalli orman ve Devlet Su İşleri Teşkilatına önceden vize ettirmeye mecburdurlar.

- **(Değişik : 15/5/1986 - 3288/2 md.)** Ticari amaç dışı veya spor maksadıyla yasak olmayan bölgelerde ufak vasıtalarla su ürünleri istihsal edecek Türkler ve yabancılar ruhsat tezkeresi almak zorunda değildir. Bunların avlanma usul ve esasları ile ilgili hususlar yönetmelikle düzenlenir.
- Ruhsat tezkerelerinin verilme tarzı, şekil ve muhteviyatı ile müddeti ve yenilenmesine ait esaslar bir yönetmelikle tespit olunur. Bu maddedeki tezkereler (hiçbir harç ve resim alınmaksızın) verilir.
- Denizde can ve mal koruma hakkındaki 4922 sayılı Kanun ile buna müteferri tüzük ve yönetmelik hükümleri saklıdır.
- ***B) Su ürünleri istihsal yerleri:***
- ***Kamu tüzel kişilerine ait istihsal yerlerinin kiralanması:***

- **Madde 4 – (Değişik: 3/7/2003-4916/21 md.)**
- Hazinenin veya Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerdeki baraj, dalyan, voli yerleri, göller, havuzlar, nehirler ve nehir ağızlarındaki av yerleri ile deniz ve iç sularda belirlenmiş yerlerdeki su ürünleri üretim hakkı; öncelikle o yerde kurulan, üyeleri beş yıldan az olmamak üzere üretim bölgesinde ikamet eden, münhasıran su ürünü üretim ve pazarlaması ile iştigal eden kooperatif, kooperatif birliği veya köy birliklerine başta Çevre ve Orman Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı olmak üzere ilgili bakanlıkların görüşü alınarak Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca tespit edilecek esaslar dahilinde, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu esaslarına göre, gelirleri
- kendilerine ait olmak üzere il özel idarelerince kiraya verilir.
- Bu yerleri kiralayan kooperatif, kooperatif birliği veya köy birlikleri bu haklarını başkalarına devredemezler.
- Kooperatif, kooperatif birliği veya köy birlikleri tarafından kiralanmadığı takdirde bu üretim yerleri, ilgili
- bakanlıkların görüşü alınarak, diğer talep sahiplerine 2886 sayılı Kanuna göre kiraya verilir.
- Kira şartnamelerinin teknik şartları ve süreleri, su ürünü üretim yerlerinin özellikleri dikkate alınarak ilgili
- bakanlıklarca tespit olunur.
- ***İstihsal yerlerinin sınırlandırılması:***

- **Madde 5** – Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan istihsal yerlerinin sınırları, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı temsilcisinin başkanlığında Maliye Bakanlığının tayin edeceği bir temsilci ile mahalli kadastro veya tapu memuru o yerin sulh hukuk hakimliğince tayin edilecek birisi araştırma müesseselerinden ve ikisi su ürünleri istihsalinden anlıyan üç bilirkişiden kurulu bir heyet marifetiyle teamülen malüm ve muayyen bulunan veya kira mukavele veya şartnamelerinde gösterildiği veçhile üç nüsha zabıt ve krokiyle tespit olunur. Bu zabıt ve krokilerin bir nüshası Tarım Orman ve Köyişleri, bir nüshası Maliye Bakanlıklarına verilir. Bir nüshası da mahalli tapu dairesince hıfzolunur. Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığınca zabıt ve kroki Resmi Gazete ile yayınlanır.
- Deniz dalyanları ile voli yerlerinin ve mansapların sınırlarının tespitinde yukardaki heyete en yakın liman dairesi temsilcisi, Devlet Su İşlerinin mülkiyet ve işletmesindeki yerlerde ise bu Genel Müdürlük temsilcisi de katılır.
- Hazinenin ve Devlet Su İşlerinin mülkiyetinde olan istihsal yerlerinin sınırlarının tespitinde birinci fıkra hükmü uygulanmaz.
- Bu maddede zikredilen heyette vazife gören memurların harcırahları ile bilirkişiler için mahkemece takdir edilecek ücret Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı tarafından ödenir.
- ***Yeni istihsal yerleri:***

- **Madde 6** – Yeniden kurulacak ve kendiliğinden teşekkül eden istihsal yerlerinin sınırlarının tespitinde de 5 inci madde hükümleri uygulanır.
- *İstihsal yerlerindeki değişiklikler:*
- **Madde 7 – (Değişik : 15/5/1986 - 3288/3 md.)**
- Genel, katma va özel bütçeli idareler ile Devletin ve kamu iktisadi teşebbüslerinin hüküm ve tasarrufu altında bulunan su ürünleri üreme ve istihsal yerlerinin doldurulması, kurutulması, kısmen veya tamamen şeklinin değiştirilmesi veya buralardan kum, çakıl, taş çıkarılması, taş, toprak, moloz ve benzeri maddelerin dökülmesi gibi üreme ve istihsale olumsuz tesir edebilecek teşebbüslerde bulunulmadan önce Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığının mütalaasına dayalı olarak ilgili mercilerden izin alınması zorunludur.
- *Baraj ve sun'i göllerde alınacak tedbirler:*

- **Madde 8** – Baraj göllerine veya ihdas olunacak diğer sun'i göllere su verilmeden önce su ürünleri bakımından alınması gereken tedbirlerin tespiti için ilgililerce Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığına müracaat olunması ve Bakanlıkça lüzum gösterilen tedbirlerin alınması gereklidir.
- *Su ürünlerini zarardan koruyacak tedbirler:*
- **Madde 9** – İçsuların sulama, enerji istihsalı gibi maksatlarla kullanılması halinde bu sulara mevcut su ürünlerinin yaşama, üreme, muhafaza ve istihsalini zarardan koruyacak tedbirlerin ilgililer tarafından alınması şarttır. Bu tedbirlerin nelerden ibaret olduğu Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığınca tespit olunur.
- *Kamu tüzel kişilerine ait dalyanlardan geçiş:*

- **Madde 10** – Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan dalyanların kiracıları veya bunları işletenler belirli bir geçim veya istihsal faaliyetinin icabı olarak bazı iş ve sanat erbabının dalyanın faaliyetine zarar vermemek şartıyla, kendi vasıtalarıyla dalyandan geçmelerine müsaade etmekle mükelleftir.
- Geçiş şartları ile dalyandan geçeceklerin riayet edecekleri hususlar icap ve teamüller de nazara alınarak Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığınca tespit ve ilan olunur.
- Hazinenin veya Devlet Su İşlerinin özel mülkiyetinde bulunan yerlerde geçiş hakkı Medeni Kanun hükümlerine göre tespit olunur.
- *Dalyan civarındaki voli yerlerinden faydalanma:*

- **Madde 11** – Dalyan sınırları içinde veya dışında Hazineye veya Devlete ait voli yerleri ayrıca kiraya verilmedikçe veya işletilmedikçe, bütün su ürünleri müstahsilleri buralardan serbestçe faydalanabilirler.
- Ancak dalyan sınırları içinde olup, mevsimine göre muayyen yerlerde kurulu bulunduğu zamanlarda dalyanın avlusu cihetindeki Hazineye veya Devlete ait voli yerlerinden faydalanma hakkı dalyan sahip veya kiracılarına aittir. Dalyanın arkasında kalan Hazineye ait voli yerlerinden dalyan kurulu bulunduğu zamanlarda dahi bütün su ürünleri müstahsilleri faydalanabilir.
- Bu madde hükmü, özel mülkiyetteki dalyanlarda da uygulanır.
- ***Özel mülkiyetteki dalyan ve voli yerleri ile bunların kamulaştırılması:***
- **Madde 12** – Medeni Kanunun yürürlüğe girmesinden evvel sahipleri adına tapuya tescil edilmiş olan dalyan ve voli yerleri (Olağanüstü sebeplerin devam ettiği müddet içindeki inkıtalardan hariç olmak üzere) sahipleri tarafından bizzat veya kiraya verilmek suretiyle devamlı olarak 5 sene işletilmediği veya terk edildiği takdirde kamulaştırılır.

- *Yetiştiricilik (1)*
- **Madde 13. –(Değişik:22/7/2003-4950/1 md.)**
- Su ürünleri yetiştiricilik tesisleri kurmak isteyenler, Tarım ve Köyişleri Bakanlığında izin almak zorundadır.
- Su ürünleri yetiştiricilik tesislerine ilişkin izinler; bu tesislere ait projenin sağlık, memleket ekonomisi, seyrüsefer, teknik ve ilmî bakımlardan mahzur taşımaması halinde Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca verilir.
- Kurulacak yetiştiricilik tesisleri için 4 üncü maddenin son fıkrası hükümleri uygulanır.
- Yetiştiricilikle ilgili usul ve esaslar Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

- **BÖLÜM – III**

- ***Geliştirme, Teşvik ve Himaye***

- ***A) Geliştirme:***

- ***Etüt ve araştırma:***

- **Madde 14 – (Değişik : 15/5/1986 - 3288/4 md.)**

- Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı su ürünleri ile ilgili her türlü araştırmaları yapmak ve yaptırmakla görevlidir.

- ***Kooperatifleşme:***

- **Madde 15** – Su ürünleri müstahsilleri 2834 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri hakkındaki Kanun ile 2836 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve 1163 sayılı Kanuna tabi İstihsal Kooperatifleri ve mesleğin özelliklerine uygun kooperatif ve birlikler kurabilirler.

- Bu kooperatif ve birlikler "Su Ürünleri İstihsal Kooperatifleri", "Su Ürünleri Satış Kooperatifleri", "Su Ürünleri Satış Kooperatifleri Birliği ve Su Ürünleri Kredi Kooperatifleri" ismini alırlar.

- Kooperatif ve birliklerin ana mukavelename formülleri T. C. Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü ile Ticaret Bakanlığının ilgili dairesi tarafından müştereken hazırlanır.

- T. C. Ziraat Bankası su ürünleri üreten ve üretimini bizzat satan kooperatif ve şahıslara açacağı kredilerde üretim ve pazarlamada kullanılan bütün araç ve gereçler Kredi Maritim sistemi (Balık üretiminde kullanılan tekne, motor, ağ v.s. benzeri araç ve gereçleri sigortalamak şartıyla krediye karşılık gösterme esası) na göre teminat olarak kullanılacağı gibi, üretim, depolama ve pazarlama tesisleri tapu veya kira mukavelesi esasına göre de teminat olarak kullanılır.

- Denizcilik Bankası da aynı esasa göre kredi açabilir.

- ***Eğitim ve öğretim:***
- **Madde 16** – Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı, su ürünleri istihsalı ile uğraşanların mesleki bilgi ve görgülerini artırmak maksadiyle, diğer bakanlıklar ile de işbirliği yaparak uzmanlar idaresinde ücretli veya ücretsiz kurslar ve meslek okulları açabilir, propaganda eğitim ve öğretim için lüzumlu tedbirleri alır.
- ***Teşvik ve Himaye***
- ***Muaflıklar:***
- **Madde 17** – Gerçek ve tüzel kişilerin su ürünlerinin istihsal, muhafaza, işleme ve nakliyesine mütaallik faaliyet kollarına yapacakları yatırımlar hakkında 31/12/1960 gün ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununa 202 sayılı Kanunun 16 ncı maddesi ile eklenen 8 inci bölümün ek 3 üncü maddesindeki yatırım indirimi nispeti % 100 olarak uygulanır. 202 sayılı Kanunun geçici 7 nci maddesi ile 199 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi uygulanmaz.
- **(Değişik : 15/5/1986 - 3288/5 md.)** Balıkçı barınakları ve bunlara ait üst yapı tesislerinden faydalanma hakkı, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığının mütalaası alınarak Maliye ve Gümrük Bakanlığınca süresi on yıldan az olmamak üzere su ürünleri ile ilgili kooperatif veya kooperatif birliklerine 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi olmaksızın pazarlıkla kiraya verilir. İlan edilen 30 günlük süre içinde kooperatifler veya kooperatif birliklerinden talep vaki olmazsa 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu gereğince Maliye ve Gümrük Bakanlığınca gerçek veya tüzelkişilere ihale ile verilir.

- **Madde 18** – Su ürünlerinin istihsal ve ihracatını artırmak maksadıyla, su ürünleri istihsal ve vasıta ve malzemelerinde ithal sırasında alınan her türlü vergi, resim ve harçları indirmeye veya tamamen kaldırmaya, Yunus balığı avcılarına gerekli tüfek ve fişekleri kooperatifler eliyle meccanen vermeye Tarım Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu yetkilidir.